

EN RAPPORT FRÅN MEDLINGSINSTITUTET

Löneutvecklingen i Sverige

till och med december 2023

Löneutvecklingen i Sverige t.o.m. december 2023

- Lönerna förväntas ha ökat med **4,4 procent** i december 2023 jämfört med december 2022. Bedömningen baseras på en statistisk modell som förutser hur mycket retroaktiv lön som kommer att läggas till den preliminära ökningstakten på **4,1 procent**.
- Enligt Medlingsinstitutets bedömning ökade de centralt avtalade lönerna i hela ekonomin med **4 procent** i december jämfört med året innan.
- I december var elpriserna betydligt lägre än året innan och inflationen exklusive ränteförändringar (KPIF) uppgick till 2,3 procent. Därmed steg reallönerna med **2,1 procent** jämfört med föregående år. Om man inkluderar ränteeffekterna i konsumentprisindex (KPI) var dock reallönerna **oförändrade** i december.
- Under helåret 2023 har lönerna ökat med i genomsnitt 3,8 procent i hela ekonomin, 4,1 procent i privat sektor och 3,2 procent i offentlig sektor. Notera att avtalade löner växlade upp från och med våren 2023 (se diagram).

Löner i hela ekonomin

Årlig procentuell förändring

5	December 2023	4,4 (skattning)
		4,1 (preliminär)
4	Genomsnitt per år:	
	2023 (jan-dec)	3,8
	2022	2,7

Källa: Medlingsinstitutet.

Löner och avtal

Lönerna i Sverige ökade med **4,1 procent** i december 2023 jämfört med december 2022, enligt preliminära siffror. Medlingsinstitutets modellprognos för det definitiva utfallet uppskattar hur mycket retroaktiv lön som kommer att adderas till de senaste månadernas löneutfall. Lönerna förväntas ha ökat med **4,4 procent** när siffrorna blir definitiva (se diagram 1 och appendix 1).

Skillnaden på 0,3 procentenheter mellan den preliminära och den väntade definitiva löneökningstakten förklaras till stor del av att många anställda i staten ännu inte har reviderat sina löner utifrån det nya kollektivavtal som gäller från och med oktober.

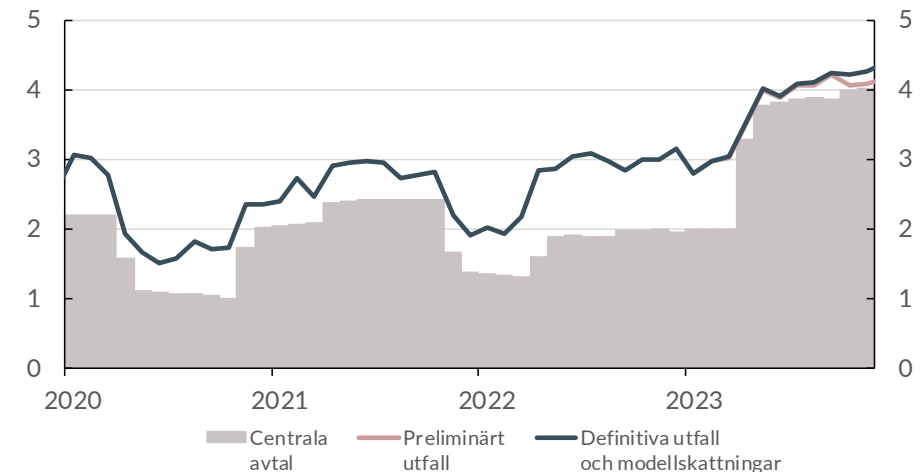
Från och med maj 2023 ökar de avtalade lönerna ungefär dubbelt så snabbt jämfört med vad de gjorde i början av året, från 2 till **4 procent**. De utgående lönerna ökar dock inte dubbelt så snabbt. Ökningstakten har stigit från i genomsnitt 2,9 procent under årets första kvartal till i genomsnitt 4,1 procent det fjärde kvartalet.

För helåret 2023 väntas den genomsnittliga löneökningstakten uppgå till 3,8 procent.

De utgående lönerna i ekonomin utvecklas ofta i linje med löneökningarna i de centrala löneavtalen, men bestäms inte helt av dessa. De utgående lönerna avser alla anställda och påverkas av exempelvis personalomsättning och konjunktur. Därutöver är det endast 65 procent av alla anställda som omfattas av kollektivavtal där avtalet innehåller ett specificerat löneutrymme. Ungefär 12 procent av de anställda saknar kollektivavtal (enbart privat sektor) och resterande 23 procent omfattas av kollektivavtal med helt lokal lönebildning (så kallade sifferlösa avtal). Helt lokal lönebildning är betydligt vanligare i offentlig än i privat sektor.

Diagram 1. Löner i hela ekonomin

Årlig procentuell förändring

Källa: Medlingsinstitutet

Aktuellt industrimärke april 2023 – mars 2025

De aktuella kollektivavtalen i industrin innebär arbetskostnadsökningar på totalt 7,4 procent. Avtalen löper under 24 månader från april 2023 till och med mars 2025. I avtalen ingår en inledande höjning på 4,1 procent och en andra höjning på 3,3 procent i april 2024.

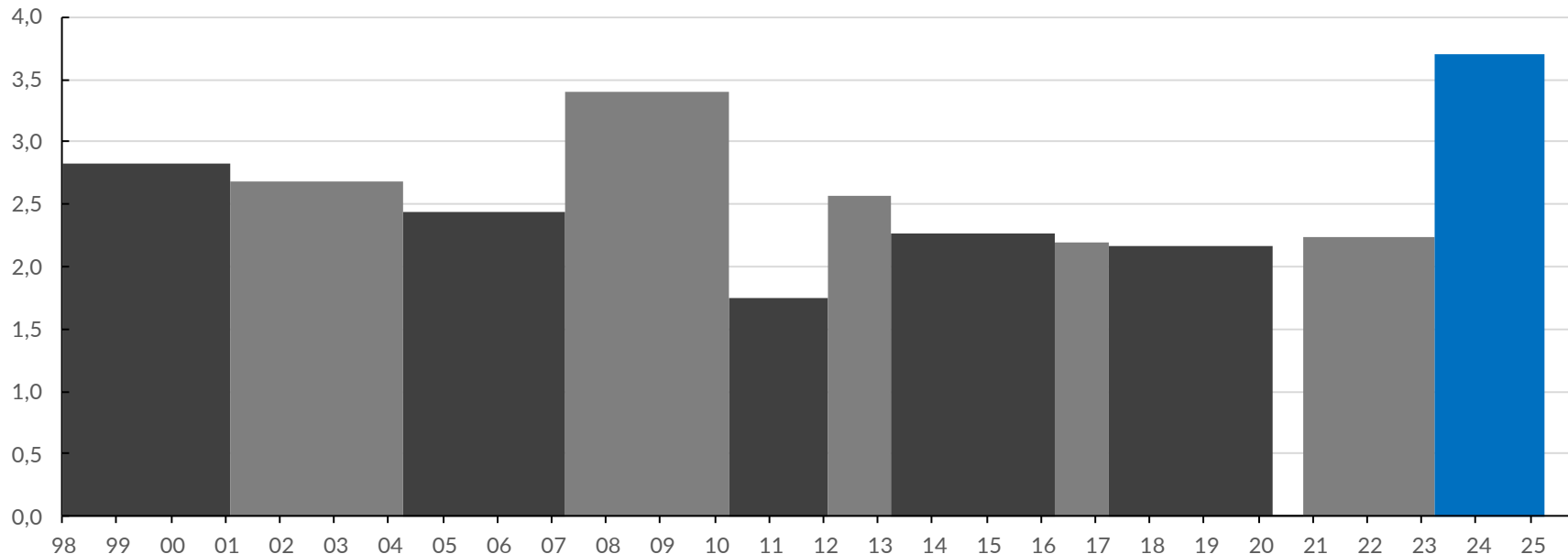
Den genomsnittliga årliga förändringen under det nya märkets avtalsperiod är 3,7 procent. Det innebär att de avtalade lönekostnaderna ökar med den

högsta takten sedan Industriavtalets tillkomst (se diagram nedan och tabell A3 i appendix 1).

Kostnadsmärket innehåller andra komponenter än lön. Statistiken över de centralt avtalade löneökningarna innebär därför förändringstal som skiljer sig från märket för de totala kostnadsökningarna (se mer i appendix 4).

Diagram: Industrimärket 1998-2025

Genomsnittlig årlig kostnadökning under löptiden

Anmärkning: Skifte av mörk- respektive ljusgrå stapel markerar skifte från ett kostnadsmärke till ett annat. Blå stapel avser märket april 2023-mars 2025.
Källa: Medlingsinstitutet

Restpost mellan utgående och avtalade löner

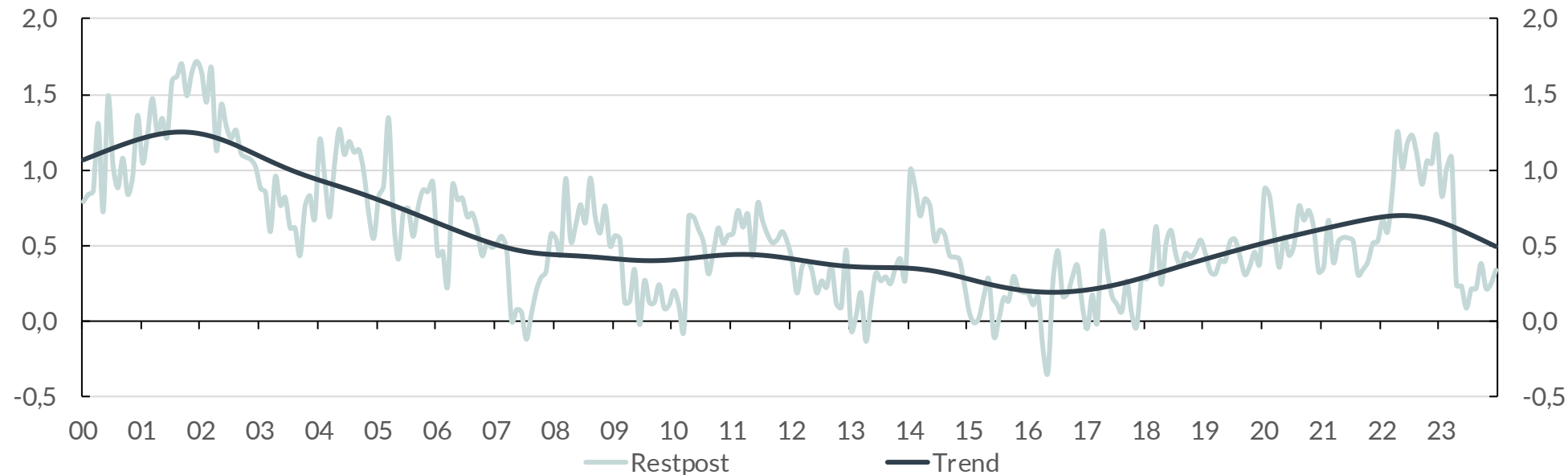
Restposten, skillnaden mellan faktiska och avtalade löner, förväntas bli **0,4 procentenheter** i december när siffrorna blir definitiva (se diagram 2). Notera att 65 procent av de anställda påverkas av siffersatta kollektivavtal.

Utgående löner avser dock alla anställda (se "Löner och avtal" ovan samt appendix om avtalsstatistiken). Det bidrar till att restposten snabbt kan förändras när det sker omslag i de avtalade lönerna.

Den centralt avtalade löneökningen var 4 procent i december 2023 och den preliminära ökningen för utgående löner var 4,1 procent. Modellprognosen indikerar dock att de utgående lönerna kommer att revideras upp 0,3 procentenheter.

Diagram 2. Faktiska - avtalade löneökningar

Procentenheter

Anmärkning: baseras på modellskattningar för perioden januari 2023 - december 2023.

Källa: Medlingsinstitutet.

Lön efter sektor

Det första preliminära löneutfallet i privat respektive offentlig sektor uppgick till 4,5 respektive 3,3 procent i december. Enligt modellskattningar väntas dock lönerna ha ökat med 4,6 respektive 3,7 procent när statistiken blir definitiv (se diagram 3).

Under 2022 och 2023 har lönerna ökat snabbare i privat än i offentlig sektor (se tabell 1). En del av skillnaden 2023 beror på att staten reviderar sina löner sent på året.

Tabell 1. Löner efter sektor

Årlig procentuell förändring, genomsnitt per år

	Definitiva och skattade utfall		Definitiva och preliminära utfall	
	2022	2023	2022	2023
Hela ekonomin	2,7	3,8	2,7	3,7
Privat sektor	2,9	4,1	2,9	4,0
Arbetare	2,4	3,7	2,4	3,6
Tjänstemän	3,2	4,3	3,2	4,3
Offentlig sektor	2,3	3,2	2,3	3,1
Kommuner	2,0	3,0	2,0	3,0
Regioner	2,7	3,8	2,7	3,7
Staten	2,6	2,9	2,6	2,4

Anmärkning: Tabellen baseras på definitiva utfall januari 2022 - december 2022 och preliminära utfall respektive modellskattningar för perioden januari 2023 - december 2023.

Sedan 2020 har lönerna stigit snabbare i privat sektor medan de innan dess steg med högre takt i offentlig sektor (se tabell 1, diagram 3 och appendix 3).

Inom den privata sektorn har lönerna ökat snabbare bland tjänstemän än bland arbetare 2022 och 2023 (se tabell 1). Det är framförallt inom privata tjänstenäringar som finans, IT, ekonomi samt privat vård och utbildning som tjänstemännens löner stigit snabbare.

Diagram 3. Löner i privat och offentlig sektor

Årlig procentuell förändring

Anmärkning: modellskattningar för perioden januari 2023 - december 2023.

Källa: Medlingsinstitutet.

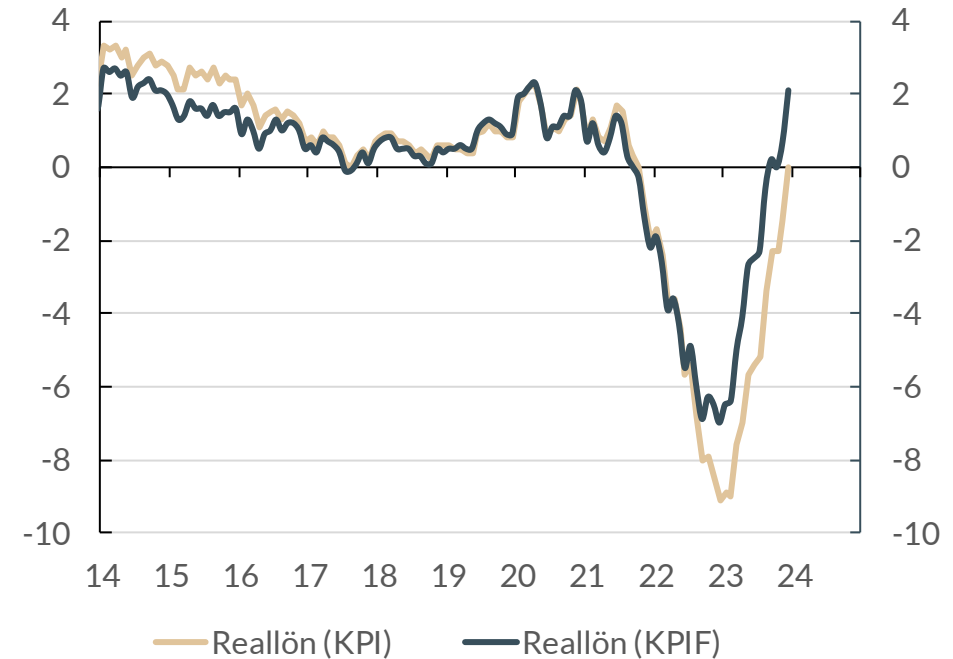
Reallöneförändringar

Elpriserna var betydligt lägre i december 2023 jämfört med december 2022. Det innebar att inflationstakten dämpades rejält. Årsförändringen av konsumentpriserna exklusive boräntor (KPIF) uppgick till 2,3 procent. Eftersom de nominella lönerna ökade med 4,4 procent steg därför reallönerna (KPIF) med hela **2,1 procent** (se diagram 4 och tabell A1 i appendix 1).

I och med ränteuppgångarna mellan 2022 och 2023 uppgick inflationen inklusive boränteeffekter (KPI) liksom löneökningarna till **4,4 procent**. Därmed var reallönerna med hänsyn till räntorna **oförändrade** i december 2023 jämfört med samma månad 2022 (se diagram 4). Det var första gången på två år som reallönerna inklusive ränteeffekter inte minskade.

I januari 2024 minskade inte energipriserna lika mycket som i december 2023 och inflationstakten steg till 3,3 procent enligt KPIF samt 5,4 procent enligt KPI. Löneutvecklingen för hela ekonomin i januari månad publiceras i samband med utfallet för februari, vilket sker den 29 april 2024.

Diagram 4. Reallöner
Årlig procentuell förändring

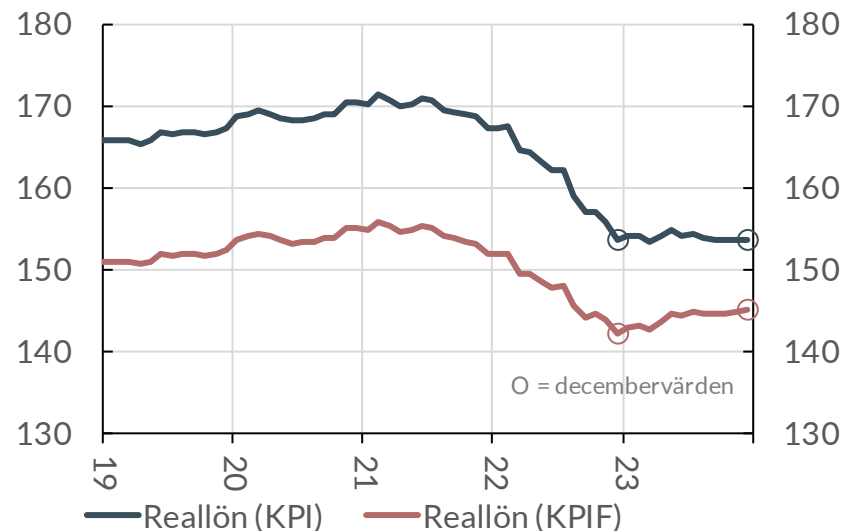
Anmärkning: baseras på definitiva löneutfall januari 2022 - december 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden januari 2023 - december 2023.

Källa: Medlingsinstitutet.

Reallönens nivå

Den genomsnittliga reallönen (KPIF) är nu på en högre nivå än för 12 månader sedan, men har i princip legat stilla sedan våren 2023 (se diagram 5a). I takt med att räntorna höjts under året har reallönen inklusive ränteeffekter (KPI) inte ökat utan legat kvar på ungefär samma nivå sedan årsskiftet.

Diagram 5a. Reallöner 2019-
Index, 1995 = 100

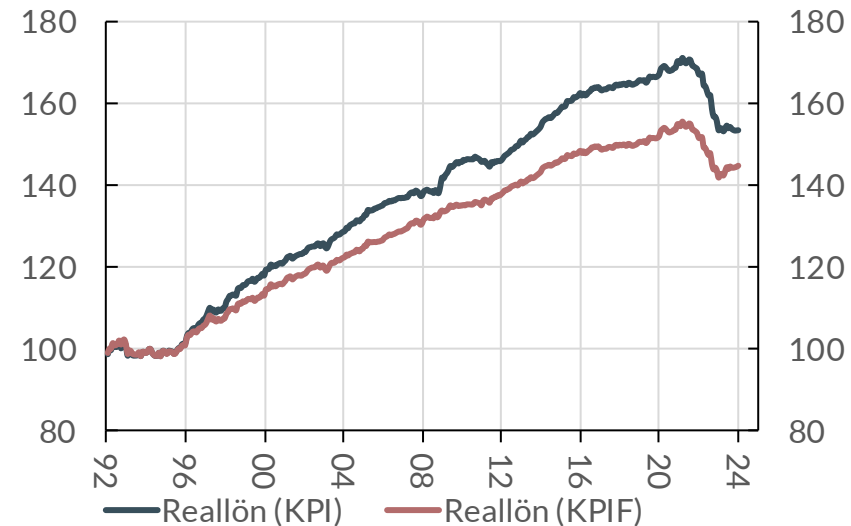

Anmärkning: baseras på definitiva löneutfall januari 2022 - december 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden januari 2023 - dec 2023. Säsongsrensade värden.

Källa: Medlingsinstitutet och SCB.

Reallönerna är på en klart lägre nivå än 2021, då reallönen per arbetad timme hade stigit till den hittills högsta nivån (se diagram 5b). Då hade reallönen inklusive boräntor (KPI) ökat med ca 70 procent jämfört med 1995. Om effekterna av hushållens räntekostnadsutveckling exkluderas (KPIF) hade reallönen stigit med ca 55 procent.

Diagram 5b. Reallöner 1993-
Index, 1995 = 100

Appendix 1: tabeller

Tabell A1. Löner, inflation och reallöner under året

Årlig procentuell förändring

	Lön	Inflation (KPIF)	Reallön (KPIF)	Inflation (KPI)	Reallön (KPI)
2023-01	2,8	9,3	-6,5	11,7	-8,9
2023-02	3,0	9,4	-6,4	12,0	-9,0
2023-03	3,0	8,0	-5,0	10,6	-7,6
2023-04	3,5	7,6	-4,1	10,5	-7,0
2023-05	4,0	6,7	-2,7	9,7	-5,7
2023-06	3,9	6,4	-2,5	9,3	-5,4
2023-07	4,1	6,4	-2,3	9,3	-5,2
2023-08	4,1	4,7	-0,6	7,5	-3,4
2023-09	4,2	4,0	0,2	6,5	-2,3
2023-10	4,2	4,2	0,0	6,5	-2,3
2023-11	4,3	3,6	0,7	5,8	-1,5
2023-12	4,4	2,3	2,1	4,4	0,0

Anmärkning: baseras på definitiva löneutfall januari 2022 - december 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden januari 2023 - december 2023.

Tabell A2. Löner, inflation och reallöner: årsgenomsnitt

Årlig procentuell förändring

	Lön	Inflation (KPIF)	Reallön (KPIF)	Inflation (KPI)	Reallön (KPI)
1980-talet	7,8	8,2	-0,4	7,9	-0,1
1990-talet	4,6	3,7	0,9	3,3	1,3
2000-talet	3,6	1,8	1,8	1,5	2,1
2010-talet	2,6	1,4	1,2	1,1	1,5
2020	2,1	0,5	1,6	0,5	1,6
2021	2,6	2,4	0,2	2,2	0,4
2022	2,7	7,7	-5,0	8,3	-5,6
2023*	3,8	6,0	-2,2	8,6	-4,8

Anmärkning: *) Baseras på definitiva löneutfall januari 2022 - december 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden januari 2023 - december 2023.

Källa: Medlingsinstitutet.

Tabell A3. Avtalsperioder och centralt avtalade kostnadsökningar inom industrin

Antal månader och procent

Startår	Löptid, industrins avtal	Antal månader	Industrins avtalade kostnadsökningar för hela perioden	Industrins kostnadsökningar omräknat i årstakt
1998	jan 1998 - jan 2001	37	8,7	2,8
2001	feb 2001 - mar 2004	38	8,5	2,7
2004	apr 2004 - mar 2007	36	7,3	2,4
2007	apr 2007 - mar 2010	36	10,2	3,4
2010	apr 2010 - jan 2012	22	3,2	1,7
2012	feb 2012 - mar 2013	14	3,0	2,6
2013	apr 2013 - mar 2016	36	6,8	2,3
2016	apr 2016 - mar 2017	12	2,2	2,2
2017	apr 2017 - mar 2020	36	6,5	2,2
2020	apr 2020 - okt 2020	7	-	-
2020	nov 2020 - mar 2023	29	5,4	2,2
2023	apr 2023 - mar 2025	24	7,4	3,7

Anmärkning: Kostnadsökningarna för avtalsperioderna som helhet är okedjade värden, vilken innebär att ränta-på-ränta effekterna av de årsvisa höjningarna inte är inkluderade.

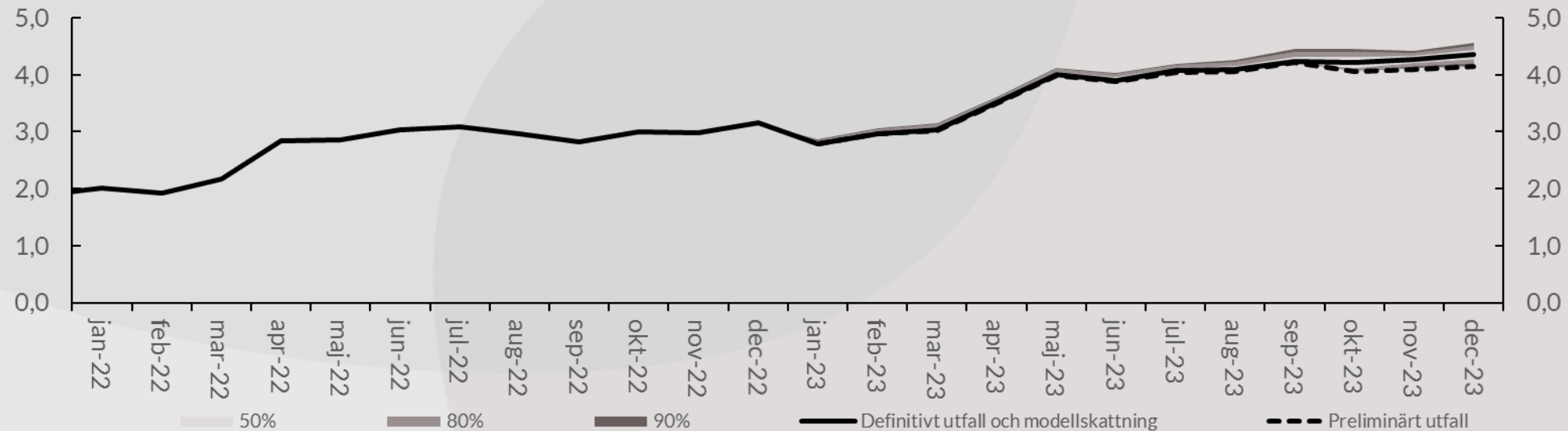
Källa: Medlingsinstitutet.

Appendix 2: Skattning av retroaktiv lön

Vid varje nytt månadsutfall uppskattar Medlingsinstitutet med hjälp av statistiska metoder vilken definitiv löneökningstakt som de preliminära utfallen indikerar. **Diagram A1** visar osäkerhetsband tillsammans med de senaste utfallen som fortfarande är preliminära.

Osäkerhetsbanden är intervall inom vilka vi förväntar oss att den definitiva löneökningstakten sannolikt hamnar. Med 90 procents sannolikhet väntas löneökningstakten i december 2023 landa inom intervallet **4,16 – 4,56 procent**.

Diagram A1. Löner i hela ekonomin, modellprognos och osäkerhetsband
Årlig procentuell förändring

Anmärkning: För en mer detaljerad beskrivning av den statistiska metoden och de senaste skattningarna, se analysunderlag på www.mi.se
Källa: Medlingsinstitutet

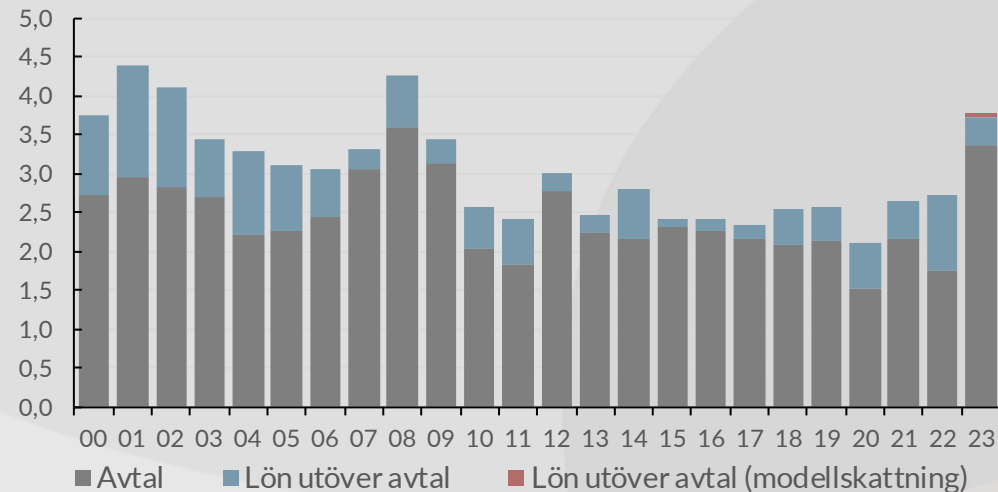
Appendix 3: Löneutveckling per år 2000-2023

Lönerna väntas ha ökat med **3,8 procent** 2023 när statistiken blir definitiv (se diagram A2). Under det första kvartalet samma år steg dock lönerna med i genomsnitt 2,1 procent till följd av tidsprofilen i många kollektivavtal. De tre avslutande kvartalen 2022 ökade däremot lönerna med i genomsnitt 4,1 procent jämfört med året innan.

Löneökningstakten i offentlig sektor har dämpats från 2020 och framåt. Lönerna i privat sektor steg snabbare än på tio år, trots att det dröjde extra länge mellan lönerevisionerna fram till våren samma år (se diagram A3).

Diagram A2. Lön i hela ekonomin

Årlig procentuell förändring

Källa: Medlingsinstitutet

Diagram A3. Lön efter sektor

Årlig procentuell förändring

Källa: Medlingsinstitutet

Appendix 4: Om avtalsstatistiken

I den officiella lönestatistiken samlas enbart faktiska löner in. Statistiken för centralt avtalade löneökningar framställer vi separat genom sammanvägningar av uppgifter från representativa kollektivavtal.

Notera att industrins kostnadsmärke avser alla kostnader som är kopplade till arbetsinsatsen, där lön endast är en av komponenterna.

Det finns alltid en osäkerhet om statistiken över centrala löner är representativ för hela löntagarkollektivet, eftersom uppgifter om kollektivavtal inte samlas in i den officiella lönestatistiken. De månadsvisa siffror som avser de centrala avtalens löneökningstakter har dock varit behäftade med förhöjd osäkerhet under hela perioden april 2020 – april 2022.

Det beror på att det är särskilt svårt att mäta effekterna av att lönerevisionstidpunkterna stuvades om under pandemin. Det gäller framför allt anställda som antingen saknar kollektivavtal, eller vars löner regleras via kollektivavtal utan angivna lönenivåer eller löneökningstakter (så kallade sifferlösa avtal).

I den sammanvägda statistiken över centralt avtalade löner antar vi att avtalade löneökningar för dessa anställda följer det aktuella industrimärket. Sådana antaganden bygger dock på att det finns ett industrimärke som fått genomslag i de flesta branscher. Detta var inte fallet under perioden april 2020 – april 2022, vilket har lett till både över- och underskattningar av restposten ("löneglidningen") för enskilda månader. Under hela den aktuella perioden sammantaget har sådana fel tagit ut varandra.

Den månadsvisa avtalsstatistiken över centralt avtalade löneökningar är justerad för tjänstemän totalt i privat sektor under perioden april 2020 – april 2022. Detta påverkar även de avtalade löneökningarna för privat sektor som helhet och för hela ekonomin under samma period.

MEDLINGS- INSTITUTET

Kontakt:

Petter Hällberg

Makroekonomisk analys

petter.hallberg@mi.se

Telefon: 070-272 26 40

Medlingsinstitutet

Box 1236

111 82 Stockholm

Telefon: 08-545 292 40

Webbplats: www.mi.se

Foto: dotchock